

Din tirýekmi?

Category: Filosofiýa, Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Din tirýekmi? DIN TIRÝEKMI?

Salgyma käbir tankydy bellikler gelip başlady: «Siz çepçiler «din halkyň tirýegidir» diýýärdiňiz-ä, indem diniň rewolýusioner ruhundan söz açan bolýarsyňyzmy!»

Karl Marksyň «Din halk üçin tirýekdir» sözi «Sowuk uruş» döwründe MRU-nyň (CIA) psihologiki propogandalarynyň iň täsirli ýaragy boldy. Sosializme garşy ulanylan hiç bir ideologiki ýaragyň şeýle täsirli güýje eýe bolany ýok. Diýmek, Marksyň bu sözünüň kodlaryny çözmeli bolýarys:

1). Bu sözüň aýdylan XIX asyrynda din garyp-gasarlaryň «dermany» däl-de, agalyk ediji synpyň basyş guralydy.

2). Ýaş Marksyň mugallymlary (özem olar ateist hem däl) nemes filosoflary Gegeldir Feýerbah din boýunça ýygy-ýygýdan gyzgyn jedellere girýärdiler, praktiki durmuşdaky hristianlygyň garşysyna gazaply tankydy bellikleri edýärdiler.

3). 25 ýaşly Marks şolar ýaly şertlerde şeýle diýdi: «Dini kösenç şol bir wagtyň özünde hakyky kösenjiň alamatydyr⁴ we hakyky kösenje garşy protestdir. Din ejiz gatlagyň içki yzasy, kalpsyz dünýäniň kalby, ruhsuz ahwallaryň ruhudyr. Halkyň tirýegidir». (Şeýle-de, «tirýek» meňzetmesi adamlaryň bir pursatlyk gaýgy-gamyny ýeňledýän we olara ýoluny dowam etdirmek güýjüni berýän oňyn manydady. Şol döwür tirýegiň medisina taýdan berýän peýdasyna, garaşlylyk döretme potensialyna hem-ä üns berilýärdi, hemem ýazgarylýardy).

4). Bu söz Marksyň 1843-nji ýylda ýazyp başlan «Gegeliň hukuk filosofiýasynyň tankydyňa goşant» atly ylmy işiniň giriş bölümünde ýer aldy. Ýagny:

5). Marksyň dine beren bahasy synpy däl «marksizmden öňki» analizdi...

İSLAM VE KAPİTALİZM

MEDİNE'DEN İNSANLIĞA

R.İhsan ELİAÇIK Eren ERDEM
Hakkı YILMAZ Yılmaz YUNAK

* * *

Fransiýanyň Kommunistik partiýasynyň görnükli wekillerinden

Rože Garodi segseninji ýyllarynda Muammar Kaddafiniň ýazan «Ýaşyl kitabyny» okady we Liwiýada Kaddafi bilen birnäçe gezek duşuşandan soň yslama ýakynlaşdy. Marksyň ýokarky aýdan sözünü düşündirdi:

«Şol wagtlar bütün Ýewropada «Mukaddes ýaranlyk» höküm sürýärdi. Ol katolik buthanalary bilen her halkdan bolan hökümdarlaryň, ekslutorçylyga we diýdimzorluga boýun egmeýän halklaryň azatlyga ugrunda edýän talaplaryna we çykyşlaryna garşy özara gurlan ýaranlykdy. Sosial deňsizlige garşy aýaga galan islendik kişä «boýun egmegi» wagyz etmek arkaly dini ideologiýa basyp ýatyryjy rol oýnaýardy. Marks tarapyndan XIX asyryň ortalarynda katolik dininiň şeýle formada tankyt edilmegi doly ýerliklidi».

Aslynda «tirýek» meňzetmesini birinji bolup Gegel Hindistandaky kasta sistemasyny döreden din üçin ulanypdy!

Köşkleriň ýola goýlan düzgünini kanunlaşdyryp görkezýän diniň bu ýüzi köp gatlaklar tarapyndan tankyt edildi. Ali Şeriatiniň pikiriçe XIX asyrda dini tankyt edýänleriň tankydy ýerliklidi we din «tirýegiň» işini ýerine ýetirýärdi. «Dine garşy din!» Emma gyrađeň garaýyş bilen diniň inkär edilmegine garşy çykan Şeriati diniň özeniniň tirýek däl-de, aýaga galdyryjy ruhunyň bardygyny aýtdy...

R. İHSAN ELİAÇIK

BANA
DİNDEN
BAHSET

ZAMANI BUNLAR BİZİM BUNLAR ALLAH'IN
DİYE BÖLEBİLİR MİSİNİZ?

* * *

Diniň tutuşlygyna absolýut erbetdigi, sa:p yzagalaklyk

ruhundagy hakdaky pikir Marksa degişli däl, muny has köp buržuaz intellektuallar we gödek materialistler aýdypdyr!

Marksyň «diniň hakyky dert-yzalara garşy protest» bolup biljekdigini aýdandygyny-da ýatdan çykarmaň.

Marksyň ýolundan ýörän Roza Lýuksemburg «Buthana we sosializm» makalasynda «jemgyýeti dinsizleşdirjek bolup wagtyňy gidermegiň ýerine, diniň agalyk ediji synpyň elinde jemgyýeti boýunturyk astyna almagyň guraly bolmagyna garşy çykmak gerek. Halkyň tirýegi jemgyýetiň geljegini kapitalyň geljeginine baglanyşdyrýan dinçilin garaýyşlaryndan iýmitlenýär. (...) Sosializm dini ynanja garşy söweş alyp barmaz».

Taryh arenasyna rewolýusioner ruh bilen çykan diniň we Hezreti Muhammet pygamberimiziň (s.a.w) oppozisioner tarapy ýatdan çykardyldy. Eýsem-de bolsa beýik sahaba Ebuzer Gyffarynyň näme diýenini bilýärsiňizmi: «Öýünde iýere zady ýoguň gylyjyny alyp köçä çykmaýşyna haýran galýaryn!»

Hawa, biziň çepçilerimiziňem «din hakda bar bilýän zadynyň dine garşy bolmakdan ybarat» ýagdaýy özgerişe mätäç ejizligidir...

Agalyk ediji synpyň boýnumyza dakan dini düşünjesini (восприятие) ýykmak esasy zatdyr.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 09.05.2024 ý. Publisistika